

Pišem, da ne pozabim

Avtorica besedil: Nina Vošnjak, Mestni muzej Ljubljana.

Oblikovanje: Ivan Mitrevski.

1. Sporočila brez pisave

Preden je človek izumil pisavo, je poleg govora za komuniciranje uporabljal različne simbole, na primer dimne in svetlobne signale. Simbolna sporočila skrivajo

9	1	11	16	6
---	---	----	----	---

 slikarije, s katerimi je kamenodobni človek zapisoval in upodabljal magijo svojega sveta. Simboli so tudi ideogrami in piktoگرامi, sporočila v obliki poenostavljenih slik. Uporabljali so jih že v prazgodovini in so v rabi še danes. Najdeš jih na primer na prometnih znakih, v matematičnih enačbah in na mobilnem telefonu v obliki čustvenčkov.

Prazgodovinska poslikava v jami blizu Altamire v Španiji. Foto: Wikimedia Commons.

2. Zakaj nastane pisava?

Prve pisave so se razvile iz praktičnih razlogov, in sicer za trgovanje, zapisovanje dolgov in pobiranje dajatev. Sčasoma si ni bilo več možno na pamet zapomniti količine pridelka, vrste prodanega blaga in podobno. V najstarejših dokumentih najdemo zapise števil, matematične znake, simbole za različne vrste blaga in osebe, na katere se zapisi nanašajo. Pisava je bila torej sprva spominska opora, sčasoma pa je postala tudi način za ohranjanje živega govorjenega

9	6	21			1
---	---	----	--	--	---

Sumerski klinopis. Verjetno gre za zapis takratnih davkarjev, ki so si na ta način zabeležili, koliko pšenice je bilo pridelane na različnih poljih. Foto: Wikimedia Commons.

3. Najstarejše pisave

Pisave so se razvile na različnih koncih sveta, na Kitajskem, v Srednji Ameriki, v starem Egiptu in Mezopotamiji. Prav z območja Mezopotamije izvira najstarejša pisava na svetu, sumerski klinopisni zapisi, ki je nastala pred več kot 5500 leti. Sestavljena je bila iz različnih kombinacij znakov, podobnih klinom. Nekoliko mlajši so

		6	15	13		10			
--	--	---	----	----	--	----	--	--	--

, zapletena pisava starih Egipčanov, ki je bila sestavljena iz več kot 700 znakov. Nekateri so enakovredni našim črkam, drugi zlogom, tretji pa pomenijo celo besedo.

Mumija iz Narodnega muzeja Slovenije. Foto: Narodni muzej Slovenije.

4. Abecedna pisava

Nastanek abecedne pisave je poenostavil pisanje in branje ter zelo zmanjšal število uporabljenih znakov. Abecede se je zlahka naučil tako rekoč vsakdo. S čedalje širšim krogom bralcev je bil tako izpolnjen prvi pogoj za nastanek današnje

	12	9			6
--	----	---	--	--	---

. Črke abecede skušajo posnemati glave, vendar že iz lastnih izkušenj veš, da lahko določene črke različno zvenijo. V angleščini je na primer razlika med pisano in govorjeno besedo tako velika, da moraš na pamet poznati izgovorjavo vsake besede posebej! Najbližje temu, da se črke berejo tako, kot so napisane, so pisave srbsčine, hrvaščine in finščine.

Slovenska abeceda ima 25 črk. Ilustracija: Ivan Mitrevski.

Ssslovenščščina
ssssseka!

5. Pisave v svetu

Ljudje po svetu uporabljajo zelo raznolike pisave in načine pisanja. Večina Evrope uporablja latinico, ki se je razvila iz pisave starih Rimljanov, Grki uporabljajo grško abecedo, nekateri slovanski narodi pa pišejo v

3	15	10	3
---	----	----	---

. Večinoma pisanje poteka od leve proti desni, arabska in hebrejska pisava se piše v obratni smeri, kitajska in japonska tradicionalna pisava pa v vrsticah, od zgoraj navzdol. Abecedne pisave ne uporabljajo vsi narodi. Japonci imajo na primer zlogovno pisavo, Kitajci pa slikovno, ki obsega kar 60.000 znakov!

Jugoslovanski bankovec z različnimi pisavami. Foto: Mestni muzej Ljubljana.

6. Posebne pisave

Nekatere pisave se uporabljajo v posebnih okoliščinah, takšna je na primer Morsejeva abeceda, ki je sestavljena iz kombinacij pik in črt, ali pa Winklerjeva pisava, sestavljena iz različnih kombinacij položaja rok in barvnih zastav. Gotovo poznaš tudi

15	1	9	3	13
----	---	---	---	----

, ki jo uporabljajo slepi in slabovidni, kjer so znaki sestavljeni iz izbočenih pikic.

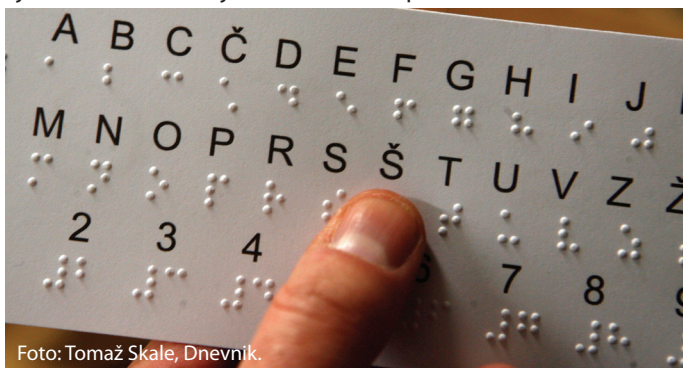

Foto: Tomaž Skale, Dnevnik.

7. Pisava ima magično moč

Ljudje, ki so znali pisati, so bili v vseh starih civilizacijah zelo cenjeni. Legende pravijo, da naj bi pisavo izumili

Egipčanski pisarji pri delu. Foto: Wikimedia Commons.

	13	13	20	
--	----	----	----	--

, zato so ljudje verjeli, da ima pisava

magično moč. Egipčanski svečeniki in vladarji so se zato zelo trudili, da bi znanje pisanja in branja obdržali zase, kar jim je dolga tisočletja tudi uspevalo.

8. Najstarejše branje iz Ljubljane

Najstarejši zapis brez pisave z območja Ljubljane najdemo na pasni sponi, ki je pripadala železnodobnemu bojevniku. Piktogrami prikazujejo lov na jelena, takšen način upodabljanja pa imenujemo

16	18	10	16	1
----	----	----	----	---

 umetnost. Tako okrašeni predmeti so bili zelo dragoceni in so si jih lahko privoščili le najpomembnejši člani skupnosti.

Znamenita situla z Vač pri Litiji. Stara je 2500 let, prikazuje pa pripoved o pomembnih dejanjih in dogodkih iz življenja bojevnika, ki je bil verjetno vladar. Foto: Narodni muzej Slovenije.

Viri:

- Kermauner, A. (2015). *Žiga Špaget gre v širni svet. Zgodba s priredbo v slovenski znakovni jezik*.
- Kocuvan, E. (1997). *Egipčanska knjiga živih*.
- Žaberl, A. (2018). *Zajček Gal. Prve besede v slovenskem znakovnem jeziku*.

Končno geslo

16	10	13	20	6	12	3	18	20	13	9	1		
21	6	11	10	9	1	9	6	21	D	15	1	20	1

in pridnim nje lega najprava.

Ime in priimek

Ime OŠ

Naslov OŠ ali domači naslov

Rešitev oddaj v svoji knjižnici ali jo pošlji na naslov:
MKL, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo,
Kersnikova 2, 1000 Ljubljana s pripisom »Za MEGA kviz«

